

RAYHERT Konstantin Wilhelmovich,

Candidate of Sciences (Philosophy), Associate Professor of the Department of Philosophy of Natural Sciences faculties, Odessa I. I. Mechnikov National University,
e-mail: virate@mail.ru

ON THE DISTINGUISHING OF PHILOSOPHICAL LOGIC FROM PHILOSOPHY OF LOGIC

Abstract. Introduction. *The practice of the usage of the word-combinations “philosophical logic” and “philosophy of logic” in modern logical studies does not allow differentiating the notions “philosophical logic” and “philosophy of logic” because virtually the both study the similar objects with the similar methods. Purpose is to clarify the distinction between “philosophical logic” and “philosophy of logic”. Methods. For the attainment of the purpose the author uses the logical-conceptual analysis of content of notions. Results. In the course of research it turned out that in general the inability to tell the difference between philosophical logic and philosophy of logic was closely related to the mathematization of logic and the solubilization of logic within mathematics entirely, which makes senseless any use of the terms of philosophical logic and philosophy of logic because the former could be identified as a mathematical logic and the latter could be identified as a philosophy of mathematics. Conclusion and originality. To clarify the difference between philosophical logic and philosophy of logic, it is necessary to abandon the practice of considering the word-combinations “philosophical logic” and “philosophy of logic” in modern logical studies and to take hypothetically that traditional logic should be considered as a philosophical logic and classical and non-classical logics should be considered as mathematical logics. That is to say that philosophical logic is a branch of philosophy and mathematical logic is a branch of mathematics. At the same time, in a view of the understanding of logic as a study of arguments and the problems of validity and demonstrability as epistemological ones, philosophy of logic comes to be possible only when it’s considered as a philosophy which studies the essence of logic; in other words philosophy of logic attempts to explain what makes logic a logic in fact.*

Key words: *philosophy, logic, philosophy of logic, philosophical logic, mathematical logic, traditional logic, classic logic.*

*Одержано редакцією 02.06.2015
Прийнято до публікації 17.06.2015*

УДК 141.311:159.954:172

ВЕРГУН Денис Володимирович,
аспірант кафедри соціальної філософії
і філософії історії
Центру гуманітарної освіти
НАН України (м. Київ),
e-mail: 1010bios1989@gmail.com

КОНЦЕПТ «ОБРАЗ» В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ

Досліджується концепт «образ» у його розвитку в західноєвропейській філософській думці. Філософський аналіз образу дозволяє визначити останній засобом реалізації можливостей ідеального. Виявлені конотації поняття образу: від образу світу до образу людини та особливості тлумачення відповідних його значень з точки зору різних філософських підходів: соціокультурного, гносеологічного, психологічного, антропологічного, естетичного тощо. Історично образ людини розвивається під впливом її уявлень про ідеальне, яке визначало його зміст. В будь-якому ідеальному образі визначаються межі бачення предмету, включаючи ступінь розуміння людського існування, перспективи його подальшого розвитку. Ідеальний образ слугує джерелом ціннісних орієнтацій, визначає напрямок людських прагнень. Образ

людини чи людські образи формуються не тільки з досвіду, що іноді є стихійним, але й на основі філософських та інших концепцій. Аналізуються можливості практичного використання «образу» щодо створення іміджу людини. Образ людини дає можливість обрати вектор виховання, в ньому закріплені цінності, мета, мотиви, настанови, сподівання, уявлення. Іншими словами, це набір психологічно-соціальних ролей людини. Образ виступає концептом та є основоположним і родовим стосовно інших понять, які його репрезентують. Під образом людини слід розуміти сукупність певних стереотипів поведінки, звички, погляди, що людина сприймає як самоочевидності, прагнення, соціальні, політичні та особистісні уявлення й настанови щодо того, якою людиною має бути.

Ключові слова: образ людини, образ світу, соціологія образу, психологія образу, філософська рефлексія, філософська антропологія, імідж, цілісність особистості.

Постановка проблеми. Історично концепт «образу» містить достатньо широку палітру конотацій – від образу світу до людського образу, включаючи й такі значення як художній образ, образ як спосіб життя, під образом розуміється характер руху думки – образ мислення. Через образи, що формує свідомість, людина пізнає світ та вписує себе в нього. Крім того, образ виступає ще й своєрідною мірою, зразком. Цим словом в християнстві позначається також зображений лик Христа – образ божий. Різноманітність та широта розуміння і використання даного слова дослідниками пояснюється тим, що через нього «апелюють до моменту найвищого людського інтересу, мети, до сенсу людського життя» [4, с. 182].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розуміння образного відображення дійсності та його місця у свідомості людини досліджувалось у класичних роботах Д. Юма, І. Канта, Г. Гегеля, Ж.-П. Сартра, Е. Гуссерля та ін., та у російських і вітчизняних дослідників – Б. Ананьєва, В. Барабанщикова, А. Гостева, Е. Климова, О. Леонтьєва, Б. Ломова, Д. Ошаніна, С. Рубінштейна, С. Смирнова, Б. Теплова. Образ в сучасній філософській думці розглядається як концептуальний конструкт, який дозволяє відкрити та описати незрозумілі шари людського буття, для нього характерна орієнтація на певний образ людини.

Метою статті є філософсько-теоретичне дослідження концепту «образ людини» для поглиблення розуміння людської сутності як результату культурно-історичного розвитку суспільства та виявлення практичних можливостей залучення концепту образу до процесу соціалізації особи. Усвідомлення сутності образу людини дозволяє виділити її онтологічні характеристики, риси ідеальної людини. Дослідження образу людини в соціокультурному аспекті допомагає відповісти на питання «Що є людина?», визначити філософсько-трансцендентальні умови погляду на людину в площині певної культурно-історичної епохи, відповідного духовного клімату. Досягнення поставленої мети можливе через виконання завдань: дати визначення поняттю «образ людини»; виявити його ознаки й властивості; дослідити особливості тлумачення даного поняття в контексті різних філософських підходів.

Виклад основного матеріалу. Проблема цілісного розуміння людини є надзвичайно актуальною. Для її вирішення необхідно усвідомити, що являє собою образ людини та яким є його ідеальне тлумачення. Філософський аналіз образу дозволяє визначити останній засобом реалізації можливостей ідеального. Адже в образі відображаються фундаментальні антропологічні константи – самоактуалізація, самоствердження, самовираження, самототожність та самотрансценденція як регулятори ідеї, ідеального. Самотрансценденція і самототожність, будучи співвідносними з центральними ідеями – ідеєю людини та ідеєю світу, виступають у якості методологічних орієнтирів при дослідженні ідеального. Людина створює власний образ, відповідно до ідеального зразка, який регулюється, корегується в процесі практичної реалізації. Проблема ідеалу та ідеального як мети та образного

орієнту, їхній вплив на світоглядну сферу людини розглядається в філософії, починаючи з Платона, в класичних роботах І. Канта, Г. Гегеля, в сучасних – у А. Булігіна, Г. Ващенко, Е. Ільєнкова, М. Кагана, І. Огієнка та інших.

Ми визначаємо «образ» як концепт тому що вважаємо, що саме концепт є найбільш адекватним для описання образу у філософсько-антропологічному контексті. Концепт у змістовному плані ширший від поняття, оскільки він відображає будь-які ознаки об'єкта, у той час як поняття завжди пов'язане лише з представленням набору необхідних і достатніх логічних ознак для його ідентифікації. Вчені зазначають, що концепти утворюють інформаційну базу мислення, певний концептуальний каркас свідомості, що уможливує подальший процес когнітивного описування дійсності. Вони складають той поняттєвий фонд, в якому містяться ресурси для здійснення мисленнево-мовленневої діяльності [1, с. 107].

Філософське дослідження концепту образу дозволяє стверджувати, що вже починаючи з епохи античності, мислителі цікавилися поняттям «образ», прагнули розкрити його. В епоху античності образ найчастіше виступає невід'ємною частиною людини, нерозривно пов'язаною з її уявленнями, здатністю до відображення дійсності. Спорідненими із образом виступають такі поняття ідеального ряду, як «ейдос», «ейдолон», «ейдол», «симулякр» (введене Платоном). Епоха Середньовіччя привнесла свої зміни в поняття образу, редукувавши його до вищого, «божественного» рівня. У Новий час повертається сприйняття образу як відображення, проте через розмежування об'єктивного та суб'єктивного. У цей час з'являються такі поняття як «representation» та «image» для розрізнення відповідно образу як моделі та образу як іміджу. Сучасне ж уявлення про образ суттєво відрізняється від розуміння попередніх епох. Воно має більш практичне, предметне спрямування. Зокрема, таке поняття як «імідж», в якому образ тлумачиться як картинка, зовнішній вияв об'єкта, стає надзвичайно поширеним та популярним в останні роки. Імідж розглядається як суттєвий важіль впливу на реальність через створення необхідного та відповідного до ситуації образу. Таким чином, інтерпретація поняття «образ» пройшла складну еволюцію: від простої констатації існування даного явища та спроб його описати до практичного використання у повсякденному житті людини.

Образ людини – класичне поняття філософії і риторики, що виражає індивідуальну відмінність, духовну, душевну і тілесну подобу, вигляд, склад людини. Образ людини є системою уявлень про неї, узагальненням певних її рис, він включає в себе асоціації, відчуття та уявлення про людину, що ґрунтуються на баченні людини, ставленні та спогадах про неї. Образ несе певну інформацію, характеристики, властивості людини щодо її соціальної діяльності, а також наше сприйняття людини як особистості. Образ подає певний комплекс уявлень про особистість в розрізі її внутрішньої і зовнішньої краси, адже людина не з'являється одразу з набором певних якостей, які становлять її цілісний образ.

Подаючи соціокультурне обґрунтування образу людини, О. Баксапський зазначає, що в межах психологічних, когнітивних та еволюційно-епістемологічних досліджень образ розуміється як «суб'єктивне емоційно-когнітивне утворення, що є носієм індивідуального бачення реальності» [1, с. 52]. При цьому під образом розуміється не стільки зорове відображення, скільки модель подій реальності, що оформлена у вигляді сукупності доступних суб'єкту різних модальних відчуттів. Адже основою уявлень людини про будь-що є образи. Бачення людини завжди включає образ світу, під впливом якого відбувається становлення людини, органічно поєднуючи духовне й матеріальне.

Вивчення соціально-перцептивних образів здійснено у дослідженнях Г. Андрєєвої, О. Бодальова, А. Реана, В. Ситнікова та ін. Культурно-історичний підхід у дослідженні образу застосовував Х. В. Янсон, розглядаючи трансформації сприйняття

образів через призму соціокультурних, історичних змін. Він стверджував, що стилістичні варіації образу постають своєрідними індикаторами усіх важливих соціальних зрушень [10]. Серед сучасних українських досліджень варто відзначити роботи Ю. Легенького [6], який через естетичні, культурологічні чинники функціонування образу аналізує соціально-історичні передумови його появи.

Когнітивний характер образу як зміст відображення людиною дійсності або відображення об'єкта досліджували В. Лутаєнко (почуттєвий образ об'єкта), С. Петров (пізнавальний образ); як набору переконань індивіда щодо себе, що постає в його свідомості у вигляді соціальних ролей та статусів, досліджували Ж. Піаже (операціональна концепція інтелекту); Д. Роттер, Д. Келлі (соціально-когнітивні концепції); Б. Г. Ананьєв, А. Н. Леонт'єв, В. С. Мерлін, В. В. Столін, И. И. Чеснокова, Є. В. Шорохова (як внутрішнє ядро людини, систему уявлень її щодо себе). Р. Бернс когнітивний характер образу розумів через самооцінку індивіда, сукупність його установок «на себе», суму всіх уявлень про себе [2]. А. Канарський когнітивну суть образу трактував як спроможність відображення дійсності, буття через єдність онтологічного та гносеологічного відношення людини до світу. Філософ відстоював положення про те, що зміст образу визначається способом життєдіяльності людини, яка формує образи, та типом міжлюдських стосунків, в які так чи інакше людина вступає [4, с. 180]. В. Тюхтін розглядав природу чуттєвого образу в інформаційному ракурсі – як ідеальну сторону відображення, інформаційний сигнал, що кодується через мову.

Антропологічний підхід у дослідженні образу людини започаткували в XVII – XVIII ст. Ж. Ж. Руссо, Вольтер, Т. Рід, Ш. Монтеск'є, Е. Шефтсбері. Науковці розглядали образ людини в його цілісності, відповідності до природних функцій, аналізували характер впливів на духовну і тілесну природу. Вчені зазначали, що досить часто образні ідеали, стандарти стають обтяжливими та навіть руйнівними для людини. Людина, намагаючись відповідати соціально затребуваному, успішному образу, поступово втрачає власну індивідуальність. Е. Шефтсбері («Характеристики людей, звичаїв, думок, часів») відстоював положення про єдність соціального, етичного, естетичного та психологічного в людині та стверджував добродетельність людей, які «прагнуть перетворити своє життя в предмет «моральної краси», так само як і художник, що прагне створити прекрасний зразок мистецтва» [9].

Достатньо поширеним є естетичний підхід до вивчення проблеми образу. Прихильники естетичного підходу – І. Кант, Г. Гегель, Дж. Рескін, О. Лосєв, А. Андрєєв, Н. Лейзеров, В. Мазєпа, В. Малахов, П. Павлієвський, Н. Савельєва та ін., досліджують специфіку буття ідеї в формах краси або її буття в неповторному художньому образі. Отже йдеться про редукцію поняття ідеального образу в площину естетичного – до ідеї краси.

У філософії І. Канта образ досліджується з гносеологічної та естетичної позицій. Якщо в контексті гносеологічного дослідження образ постає суб'єктивним способом відтворення дійсності за посередництва апріорних форм розуму, то естетичний контекст дослідження приводить філософа до формулювання оціночних суджень категорії образу. Для нього краса є формою цілевідповідності предмета, оскільки вона сприймається в ньому без уявлень щодо цілі, а такою, що відповідає та співпадає з образом як ціллю, метою. Таким чином, образ співпадаючи з ціллю, перетворюючись на мету, робить і предмет цілевідповідним, даним відповідно до образу, а значить прекрасним. Г. Гегель, коментуючи дану позицію І. Канта, відмічає, що в такому випадку уявлення про красу виключно як про форму взагалі знімаються через те, що І. Кант бачить ціль та засіб не розірваними, не протилежностями, що протистоять одна одній, а взаємопов'язаними, такими, що переходять одна в одну й завдяки цьому діалектично заперечують себе в такому переході [5].

Г. Гегель зробив істотний внесок у вивчення проблеми образу, вперше застосував до його вивчення діалектичний метод. За Гегелем, свідомість не є чимось раз і назавжди даним. Вона проходить розвиток від «бездуховного» до абсолютного знання. І одним з моментів її розвитку є процес створення образів, образного відображення дійсності. Мислитель вважав, що «образ є, з одного боку, усвідомленням предмета, а з іншого – усвідомленням самого себе: свідомість того, що є істинним і усвідомлення свого знання про це» [3, с. 41].

Прагматичний сенс поняття «образ» досліджується в психології. В практичному контексті образ орієнтує суб'єкта в конкретній ситуації, спрямовуючи його активність на досягнення поставленої мети чи розв'язання певного завдання. Образ – суб'єктивна картина світу або його фрагментів, що містить самого суб'єкта, інших людей, просторове оточення і часову послідовність подій. У працях З. Фрейда, А. Адлера, Е. Фромма, К. Г. Юнга, Е. Бодлера, та ін. розвивались психоаналітичні теорії походження й функціонування образу людини, його впливу на людську підсвідомість. Зокрема, З. Фрейд, відмовляючись від трактовки образу людини, керованої розумом, пропонує натомість інший образ, що створюється внаслідок впливу на психіку людини підсвідомого (Воно) та надсвідомого (Над-Я) і являє собою певну динамічну модель, що постійно змінюється, трансгресує, набуваючи цілісності. А. Адлер у своїй «індивідуальній» психології наполягає на первинності почуття єдності з іншими людьми, яке стимулює соціальні контакти, орієнтуючи на інших та через інших визначаючи образ і поведінку людини в світі. К. Юнг же вважав, що кожен індивід з'являється на світ із «цілісним особистісним ескізом, який потенційно представлений з самого народження», т. зв. «архетипним ядром», оточення ж лише виявляє те, що вже було в ній закладене, а не надає особистості можливостей нею стати.

Е. Фромм відстоював положення про те, що людина – результат впливу суспільства і культури: «Дружність або ворожість та руйнування, жадоба влади й прагнення підкорення, відчуженість, тенденція до самозвеличення, скупість, потяг до чуттєвих насолод або страх перед ними – всі ці й багато інших прагнень і страхів можна знайти в людині, що розвиваються як реакції на певні умови життя... Жодна з цих схильностей не є первинно притаманною людині... Спосіб життя, обумовлений особливостями економічної системи, перетворюється на основопокладаючий фактор, що визначає характер людини, адже владна потреба самозбереження змушує її погодитись на умови, в яких їй доводиться жити» [8].

Психологія образу розроблялась О. Леонтьєвим та його послідовниками (В. Зінченко, С. Смирнов, О. Логвіненко, В. Столін, Ф. Василюк та ін.). Вони аналізували його вплив на стосунки індивідів у суспільних групах, психологічні чинники функціонування суспільства. Соціально-психологічний аспект образу людини розглядав Г. Блумер, який вказував на соціально-психологічні причини формування та інтерпретації образів. Б. Паригін тлумачить процес створення власного образу як елемент соціалізації людини для її «входження в соціальне середовище, пристосування до нього, засвоєння певних ролей і функцій, які слідом за своїми попередниками повторює кожен окремий індивід протягом всієї історії формування і розвитку» [7].

Соціологічний підхід у вивченні «образу» застосовували Г. Тард, Г. Спенсер, Т. Верлен, Г. Зіммель, В. Зомбарт, Г. Блумер, П. Бурдьє, Л. Ятіна та ін. Вчені досліджували взаємозв'язок та особливості функціонування громадянських інститутів, соціальних явищ та їхнє образне вираження у свідомості людини. Вони відзначали, що соціально сформований образ людини виступає різновидом регуляції соціальної поведінки, сприяє залученню особистості до певної системи норм і цінностей.

Феноменологічний підхід до дослідження образу застосовують І. Кант, Г. Гуссерль, Ж. П. Сартр. Образ визначається Ж. П. Сартром як особлива спрямованість

свідомості, відчуттів. Завдяки уяві виникає можливість виокремлювати якийсь чуттєвий зміст, отже для будь-якого образу характерна однакова спрямованість уяви, зосереджена у різних випадках на різноманітний природний матеріал. Таким чином, образ – не особливий «предмет», не посередник між моєю свідомістю та реальним предметом, що відсутній, але це специфічний акт свідомості, спрямований на відсутній чи неіснуючий предмет. Сартр також вважав, що образ – це мимовільна активність свідомості, що відрізняє його від сприйняття, де свідомість інертна, тобто відбувається ототожнення образу з інтенціональним актом свідомості. Таким чином, образ наділяє людську свідомість творчими здібностями, сприяючи її розвитку й ускладненню.

У 60-их роках ХХ ст. набуває значного поширення семіотичний підхід у дослідженні образу людини. Його прихильниками стали Р. Барт, Ж. Бодрійяр, М. Люшер, Н. Кокуашвілі, Б. Марков та ін. У своїх працях вчені намагались розкрити знаково-семантичну природу образу, здійснити аналіз його ролі у суспільній комунікації. Вони стверджували, що образ людини – складна система, яка має власну символічну мову, закодовану варіацію знаків. Образ, який створює і несе іншим людина, можна інтерпретувати як певну символічну сукупність, текстово-знакову систему, що піддається прочитанню при умові володіння семантикою даного тексту. В цілому, Я людини може бути представлене у вигляді тексту, в тому числі у вигляді Я-нарративу, який може піддаватись конструюванню людиною як самотійно, так і з допомогою інших за посередництва діалогу. Особистість самореалізується через Я-нарратив та комунікацію з іншими. В цьому контексті плідним є використання філософського доробку і таких авторів, як Е. Фромм, З. Бауман, Й. Хейзінга.

Аксіологічні дослідження образу здійснювали: В. Вундт, Ф. Йодль (щодо суб'єктивно-чуттєвої природи цінностей та їхньої історичної відносності); Ф. Brentano («Про походження морального пізнання»), М. Шелер (щодо об'єктивності й істинності чуттєвого пізнання); А. Маслоу (гуманістична теорія); М. Мамардашвілі (щодо ціннісної природи мислення). Дослідниками підкреслювалась важливість того, що образ людини завжди детермінований культурою, суспільством, утримує у свідомості образи та уявлення, закладені попередніми поколіннями і в певному сенсі слугує формою передання досвіду попередніх поколінь. Історично образ людини розвивається під впливом її уявлень про ідеальне, яке визначало його зміст. В будь-якому ідеальному образі визначаються межі бачення предмета, включаючи ступінь розуміння людського існування, перспективи його подальшого розвитку. Ідеальний образ слугує джерелом ціннісних орієнтацій, визначає напрямок людських прагнень. Образ людини чи людські образи формуються не тільки з досвіду, що іноді є стихійним, але й на основі філософських та інших концепцій.

Висновки. Таким чином, образ людини несталий, детермінований культурною епохою, у зв'язку з чим має свої особливості. Інтерпретації образів людини можливі через призму соціокультурних надбань людства, відображені у визначних творах мистецтва. Культура, національні звичаї і традиції, тенденції соціального розвитку обумовлюють формування уявлень про довершену людину, образ якої стає еталоном та взірцем. Для того, щоб представити результат виховання людини, слід мати уявлення про те, якою має бути людина. Образ людини дає можливість обрати вектор виховання, в ньому закріплені цінності, мета, мотиви, настанови, сподівання, уявлення. Образ людини визначається образом ідеального Я, який формує цілісність особистості.

«Образ» виступає концептом та є основоположним і родовим стосовно інших понять, які його репрезентують. Під образом людини розуміється сукупність певних стереотипів поведінки, звички, погляди, що людина сприймає як самоочевидності, прагнення, соціальні, політичні й особистісні уявлення та настанови щодо того, якою людина має бути. Іншими словами, це набір психологічно-соціальних ролей людини.

Образ людини містить у собі всі характеристики споріднених визначень, таких як обличчя, лик, личина тощо. Концептом образу визначаються зовнішні риси людини (зображення, імідж), її психофізіологічні, моральні та духовні характеристики (лик, обличчя), соціальні ролі й стереотипи (моделі) поведінки (личина, маска).

Список використаної літератури

1. Бакапский О. Е., Кучер Е. Н. Современный когнитивный подход к категории «образ мира» (методологический аспект) / О. Е. Бакапский // Вопросы философии. – 2002. – №8. – С. 52-69.
2. Бернс Роберт. Развитие Я-концепции и воспитание / Роберт Бернс [пер. с англ.]. – М.: Прогресс, 1986. – 420 с.
3. Гегель Г. В. Ф. Феноменология духа / Г. В. Ф. Гегель; [пер. с нем. Г. Г. Шпета]. (Репринтное воспроизведение издания 1959 г.). – М.: Наука, 2000. – 495 с.
4. Канарский А. С. Диалектика эстетического процесса / А. С. Канарский. – К.: ЗАО Мироновская типография, 2008. – 378 с.
5. Кант И. Основы метафизики нравственности / И. Кант // Кант И. Соч. в 6 т. – Т. 4, Ч. 1. – М.: Мысль, 1965. – С. 219-310.
6. Легенький Ю. Г. Изображение как культура: философский анализ: Дис... д-ра филос. наук: 09.00.04 / Легенький Юрий Григорьевич; Государственная академия легкой промышленности Украины. – К., 1996. – 384 с.
7. Парыгин Б. Д. Научно-техническая революция и личность. Социально-психологические проблемы / Б. Д. Парыгин. – М.: Политиздат, 1978. – 240 с.
8. Фромм Э. Бегство от свободы / Э. Фромм; пер. с англ. А. Лактионова. – М.: АСТ, 2009. – 288 с.
9. Шефтсбери А. Эстетические опыты / А. Шефтсбери. – М.: Искусство, 1975. – 537 с.
10. Янсон Х. В., Янсон Э. Ф. Основы истории искусств. / Х. В. Янсон, Э. Ф. Янсон. – СПб.: АОЗТ «Икар», 1992. – 514 с.

References

1. Baksapsky, O. E., Kucher, E. N. (2002). Modern cognitive approach to the category “world” (methodological aspect). *Voprosy filosofii (Problems of philosophy)*, 8, 52–69 (in Russ.)
2. Burns, Robert B. (1986). *The development of self-concept and education*. Moscow: Progress (in Russ.)
3. Hegel, G. (2000). *Phenomenology of spirit*. Moscow: Nauka (in Russ.)
4. Canarsky, A. S. (2008). *The dialectics of aesthetic process*. Kyiv: ZAO “Mironovskaja tipografija” (in Russ.)
5. Kant, I. (1965). *Foundations of the metaphysics of morals*, 4, 1. Moscow: Mysl’ (in Russ.)
6. Legenkiy, Yu. (1996). The image as culture: philosophical analysis. *Abstract of doctor of philosophy sciences dissertation, 09.00.04. State Academy of light industry of Ukraine*. Kyiv (in Ukr.)
7. Parygin, B. D. (1978). *Scientific and technical revolution and personality. Socio-psychological problems*. Moscow: Politizdat (in Russ.)
8. Fromm, E. (2009). *Escape from freedom*. Moscow: AST (in Russ.)
9. Shaftesbury, A. (1975). *Aesthetic experiences*. Moscow: Iskustvo (in Russ.)
10. Janson, H. W., Janson, E. F. (1992). *Fundamentals of the history of arts*. SPb.: AOZT “Ikar” (in Russ.)

VERGUN Denys Volodymyrovych,

Postgraduate student of the Department of Social Philosophy and Philosophy of History,
Center of humanitarian education of the National Academy of Sciences of Ukraine,
e-mail: 1010bios1989@gmail.com

THE CONCEPT OF “IMAGE”

IN THE CONTEXT OF PHILOSOPHICAL REFLECTION

Abstract. Introduction. The author analyzed a concept of “image” and its development in the European philosophical reflection. **Purpose.** The aim of this work is the philosophical and theoretical study of the concept of “image of a human being” to deepen our understanding of the human entity. **Methods.** Achievement of the goal is possible through implementation of the set of objectives: to give a definition to the notion of “human being image”; to discover its features and properties; to explore common features of the concept’s interpretation in the context of different philosophical approaches. **Results.** It is discovered that the imaginative perception of the world is an integral and constitutes the creative and active feature of human consciousness. Creating his/her own image, a human being transcends himself to the world, offering its own self-understanding and embodying the (overtly or covertly) expectations regarding the attitude to yourself from the

others. **Originality.** Image of a human is determined by the image of the ideal I, which forms the integrity of an individual. The image includes all the characteristics of related definitions, such as the face, lick, mask, etc. It comprises the image defined by the external features (picture, image), her physiological, moral and spiritual characteristics (face), social roles and stereotypes of behavior (mask). **Conclusion.** We detected the connotations of the concept of an image: from image of the universe to image of a human being and interpreted them in relevant meanings in terms of different philosophical approaches. The image acts as a concept and it is a basic and generic substance in relations with other concepts that represent him.

Key words: image of a human being, image of the world, sociology of image, psychology of image, philosophical reflection, philosophical anthropology, image, integrity of an individual.

Одержано редакцією 28.04.2015
Прийнято до публікації 17.06.2015